

Závěr

Ze všech uvedených skutečností vyplývá, že možnosti uplatnění výpočetní techniky v práci učitele jsou značně rozsáhlé, ale plně závislé na vlastních schopnostech toho kterého jedince. Rozvoj těchto tvůrčích schopností je však v současné době záležitostí samostatného studia a víceméně náhodné praxe. Ani v blízké budoucnosti nelze očekávat výrazné zlepšení tohoto stavu, i když nás masivní reklama gigantů softwarového průmyslu denně přesvědčuje o tom, že její produkty vyřeší vše za uživatele. Řešení tohoto problému je plně v kompetenci učitelů výpočetní techniky na všech stupních škol všech oborů, pedagogické fakulty nevyjímaje.

Literatura

- [1] Komenský, J. Á.: Didaktika velká. SPN Praha 1950.
- [2] Maňák, J.: Nárys didaktiky. Skriptum PdF MU v Brně. Brno 1994.
- [3] Sup, J. — Švec, V.: Cvičení vybraných pedagogických dovedností učitele. Skriptum VUT. ES VUT Brno 1988.
- [4] Rybička, J. — Hála, T.: Člověk a počítač III. Cíle a metody při výuce předmětů souvisejících s informatikou. Pedagogická orientace č. 14, 1995, s. 79–83.

Pojetí přípravy učitele a požadavky školské praxe

Jan Štáva

Jestliže se zamýšlíme nad aktivizací přípravy budoucích učitelů, prospěje připomenout J. A. Komenského, který zdůrazňoval: „Co se má konat, tomu se musí každý naučit konáním, ... tak, aby školy nebyly ničím jiným než dílnami, kde práce vře.“ Platí-li toto pro přípravu žáků ve škole, tím více je nutno aktivitu zdůraznit v přípravě budoucího učitele. Komenský kladl důraz nejen na vědomosti, ale i na dovednosti, na praktické činnosti. To je patrné zejména v jeho Velké didaktice i Didaktice analytické. Také v současné době patří vytváření a tvůrčí rozvíjení pedagogických dovedností k významným úkolům přípravy budoucího učitele.

Příprava budoucího učitele stále ještě přetrvává převážně v teoretické rovině, i když studenti absolvují předepsané hospitace u cvičných učitelů a mají i vlastní pedagogické výstupy. Proto je nezbytné podstatně zefektivnit práci studentů studia učitelství na cvičeních a seminářích z pedagogických a psychologických disciplín v přímé návaznosti na pedagogickou praxi. Tak bude možné převážně vědomostní model přípravy budoucího učitele

rozšířit na model dovednostní. Proces utváření a rozvíjení pedagogických dovedností má svoje určité zvláštnosti, které vyplývají z dosažené úrovně pedagogických zkušeností studentů učitelství. Za pedagogické dovednosti můžeme považovat osvojené pedagogické činnosti, které svým obsahem, rozsahem i úrovní důsledně splňují výchovně vzdělávací cíle. Úroveň pedagogických dovedností učitele se projevuje v učebních výkonech žáků, v rozvoji jejich osobnosti. Pedagogické dovednosti také nutně zahrnují i prvky tvořivé činnosti.

Je třeba si také uvědomit, že pedagogické dovednosti nejsou neměnné, ale že tvoří dynamický systém, který se vyvíjí, stává se pružnější, což se pak projevuje v tvořivé činnosti učitelů. V přípravě učitelů se musí nutně vytvářet především základy tvořivého řešení pedagogických situací. Předpokládá to objasňovat studentům učitelství pedagogické problémy ve spojitosti s životem, a tak v nich rozvíjet pedagogické dovednosti, analyzovat obsah a dynamiku výchovně vzdělávacího procesu, učit je, jak mají přistupovat k řešení pedagogických problémů při využívání všech zákonitostí osvojovacího procesu.

Předpokladem utváření a rozvíjení pedagogických dovedností je získání samotných studentů pro pedagogické povolání, utvářet v nich kladný vztah k učitelství i k dalšímu pedagogicko-psychologickému vzdělávání.

Funkční spojitost pedagogické a psychologické teorie s pedagogickou praxí je dalším předpokladem formování systému pedagogických dovedností. K důležitým dovednostem učitele bezesporu patří i pedagogické prognózování, které je předpokladem úspěšného řízení učebních činností žáků a studentů.

Pedagogická činnost učitele je komunikativní, proto je potřeba u studentů učitelství vytvářet sociálně komunikativní dovednosti. V podstatě vše, co učitel ve třídě ve výchovně vzdělávacím procesu řeší, řeší prostřednictvím sociální komunikace. Proto je tak důležitý sociálně komunikativní výcvik i spolupráce pedagogů, psychologů a didaktiků.

Z činnostního přístupu k utváření a rozvíjení pedagogických dovedností můžeme odvodit další požadavek používat takové vyučovací metody a materiální prostředky, které navozují aktivní činnost studentů. Uplatňování aktivizujících vyučovacích metod v přípravě učitelů vychází ze situačního chápání pedagogických dovedností. Na adekvátní pedagogické dovednosti proto navozují pedagogické situace, respektive přiměřené pedagogické úkoly. Pedagogickou tvořivost učitelů pak rozvíjejí problémové úlohy a příklady simulující pedagogickou praxi, aby se studenti učitelství cvičili ve vžívání se do těchto situací, naučili se rozhodovat, vybírat optimální pedagogic-

ké postupy a řešení, navrhnout netradiční řešení pedagogických problémů a především tyto postupy a řešení prakticky realizovat.

Nutno vidět měnící se roli učitele z pouhého předavatele vědomostí zaměřeného na posuzování žákovského výkonu na učitele usnadňujícího rozvoj schopností žáků, pomáhajícího žákům dosáhnout co nejširšího rozvoje jejich osobností, schopnosti sebezdokonalování. Především z tohoto důvodu je nutné zvýšit profesionalitu učitele.

Literatura

- [1] Blížkovský, B.: Pedeutologie a gradace profesionality pedagogických pracovníků. *Pedagogika*, 1990, č. 5, s. 503–519.
- [2] Goble, M. N.: *The changing role of the teacher*. Paris, UNESCO 1977.
- [3] Kolář, Z.: Rozvíjanie systému prípravy učiteľov. *Jednotná škola*, roč. XLII, 1990, 4. 5, s. 392–408.
- [4] Singule, F.: *Učitelské vzdělání v západoevropských zemích*. Praha, ÚVI 1991.